

Στα βουνά του Πενταδακτύλου. Η συνομιλία Ορφανίδη-Σεφέρη πάνω στα ερείπια των αρχαίων κάστρων

της Χρυσόδεμης Παπακωνσταντίνου

---

50 χρόνια συμπληρώνονται φέτος από την εκδημία του Γιώργου Σεφέρη. Του Έλληνα που αγάπησε κάθε σπιθαμή της Κύπρου, του ποιητή που ψηλάφισε με κάθε του αισθητήριο τον καημό της εδώ ρωμιοσύνης. Έζησε κι έγραψε τη ματαίωση του κυπριακού πόδου μέσα στα διεθνή παζάρια, μα έφυγε πριν δει ό,τι αγάπησε να μοιράζεται στα δυο.

Διαβάζω το *Ημερολόγιο κατασρώματος Γ΄*, ένα κύμα με πάει στην ακτή και μ' ανεβάζει στα κάστρα του Πενταδακτύλου. Ήταν της μοίρας του, φαίνεται, οι Ρωμιοί να μην τα περπατήσουν ελεύθεροι. Από τα χέρια του Φράγκου στα χέρια του Οθωμανού κι ύστερα πάλι στους νεότουρκου το ιταμό το χέρι.

«Υπέρογκες αρχιτεκτονικές Λαρίων Φαμαγκούστα Μπουφαβέντο σχεδόν σκηνικά. Ήμασταν συνηθισμένοι να το στοχαζόμαστε αλλιώς το «Ιησούς Χριστός Νικά».

Γυρίζει κι ο Ορφανίδης, ο ποιητής της προσφυγιάς, 65 χρόνια μετά, σε μυστικό οδοιπορικό στα μοναστήρια του Πενταδακτύλου, με «την αόρατη κι όμως ψηλαφητή και αγιασμένη παρουσία της Υπεραγίας Θεοτόκου στο κατεχόμενο βουνό».

Είναι ο Κυθρεώτης ποιητής που κατέγραψε νεκρούς κι αγνοουμένους σε στίχους ξεσκισμένους από το φτωχό του δάκρυ, σαν καταλάγιασε η μάνητα του πολέμου κι ο ίδιος βρέθηκε ξεσπιτωμένος στην προσφυγιά. Παιδί είχε περπατήσει αμέτρητες φορές με τη φαντασία του τα κάστρα εκείνα τα βυζαντινά. Είχε διακρίνει στα ονειρικά εκείνα ταξίδια τη ρήγαινα, την αινιγματική λευκοφόρο βασίλισσα, «με τα πέπλα της να ανεμίζουν, κλεισμένη μέσα στο κάστρο, στα παρατηρητήρια και τις πολεμίστρες και τις σιδερόφρακτες πύλες που τα έφραζαν». Την είχε δει να πίνει το ιαματικό αγίασμα από το αγιοταφίτικο μοναστήρι του Αγίου Χρυσοστόμου, όπου ανηφόριζε με τ' άλλα τα παιδιά στις αξέχαστες εκείνες μαθητικές εκδρομές...

Ο τουρκοπατημένος Πενταδάκτυλος έγινε σύμβολο του εθνικού δράματος της Κύπρου από το 1974. Για τους ξεριζωμένους Κυθρεώτες όμως, με τα σπίτια τους σκαρφαλωμένα στη νότια πλαγιά του, το βουνό είναι συνυφασμένο με τις περισσότερες αναμνήσεις τους. Πέραν του φυσικού τοπίου που όριζε καθημερινά τα οπτικά τους ερεθίσματα, πολλές από τις οικονομικές τους δραστηριότητες εκμεταλλεύονταν τα δώρα του: τον ασβέστη, τα βοσκοτόπια, το νερό της βροχής που συσσωρευόταν στις υπόγειες δεξαμενές του και υπερχειλίζει από τον Κεφαλόβρυσσο.

Για τους δύο ποιητές, ο Πενταδάκτυλος είναι και κάτι περισσότερο: είναι ο τόπος που αγιάστηκε από τον πόλεμο «για την πίστη του Χριστού / και για την

ψυχή του ανθρώπου καδιωμένη στα γόνατα της Υπερμάχου Στρατηγού». Ο τόπος όπου αλαζονικά προσπάθησαν να εγκαταστήσουν τα ξενόφερτα ήδη τους οι σταυροφόροι με «τον καπνό που μας κουβάλησαν από το βοριά», μα κι αυτός που παρέμεινε στέρεο προτείχισμα της πίστης των υποδουλωμένων για αιώνες Κυπρίων. Εκείνος, τέλος, που συμπύκνωσε διαχρονικά τις αγωνίες ενός ολόκληρου λαού, για να τις ανεβάσει ως θυμίαμα ενώπιον της Πλατυτέρας στον αντίποδα της απατηλής, κωμάτινης παρουσίας του εκάστοτε κατακτητή.

Η ρήγαινα του Ορφανίδη «οδοιπορεί στον Πενταδάκτυλο και στα κάστρα του, μέσα στο δρύλο και την ιστορία, μυστικώς και ονειρικώς, για να μας αποκαλυφθεί και πάλι ως η Υπέρμαχος Στρατηγός που μας σκέπει εις τον αιώνα». Είναι η ίδια μυστική παρουσία που είδε κάποτε ο Σεφέρης στα τείχη της Βασιλεύουσας, να περιμένει καρτερικά να λύσει τον ολόλυγμό της ρωμοσύνης μέσ' από το απέραντο πέλαγος της καλοσύνης της.

Σαν έφτασε ξανά το ποδοβολητό των βαρβάρων στην περικλειστη Αμμόχωστο, 47 χρόνια μετά την εγκατάλειψή της, ακούστηκε πάλι βροντερή η φωνή του ποιητή να στοιχειώνει τις πέτρες και τα μπάζα τους δανειζόμενη τα λόγια του Οθέλλου:

«Ασ' τους να τρώγονται και ν' ανεμοδέρνονται ωσάν το κάτεργο που δένει μούδες. Καλώς μάς ήρθατε στην Κύπρο, αρχόντοι. Τράγοι και μαϊμούδες!»

Αναφορές

Γιώργος Σεφέρης, «Νεόφυτος ο Έγκλειστος μιλά», *Ημερολόγιο Καταστροφώματος Γ'*. Νίκος Ορφανίδης, «Στα μοναστήρια του Πενταδακτύλου», περ. *Ελεύθερη Κυθρέα* τ. 118-120 (2018), 36-37.

Η κατάρα της λεηλασίας

Λεηλατήσαμε τα καταστήματά τους
 Χαλάσαμε τ' αγάλματά τους
 Λογχίσαμε τα γουρούνια τους και τα κάψαμε
 μαζί με τις φωτογραφίες των παιδικών τους χρόνων.
 Γεμίσαμε τα χαντάκια τους
 Ισοπεδώσαμε με μπουλντόζες τους τάφους τους
 και χτίσαμε απάνω τους γήπεδα ποδοσφαίρου
 Κατεδαφίσαμε πλίδινους τοίχους που κουβαλούσαν τις μνήμες τους.
 Νομίσαμε πως δεν θα επιστρέψουν ποτέ.
 Και γύρισαν κρατώντας στα χέρια τους
 το κλειδί της πόρτας μας...

Του Τ/Κ συμπατριώτη μας Γκιουργκέτς από την Σταυροκόρνου,
 σε μετάφραση Λευτέρη Παπαλεοντίου.